further errors when transcribing it. The text of the *Forma scribendi* published here is therefore based on both manuscripts, thereby eliminating the blunders of both of them as far as possible. I have thought it unnecessary, however, to point out every peculiarity of spelling or every trifling mistake that occurs in either manuscript. Only those variants have been preserved in footnotes which may give an equally good alternative reading, or which are interesting from some other point of medieval Latinity or palaeography. The letters K (Kremsmünster Cod. 76) and B (Basle University Library MS. AX 136) have been used to indicate the two MSS.

FORMA SCRIBENDI

I. INTRODUCTION

Supra pretactam nunc materiam tibi scribam,
post Doctrinale quam debes discere clare.
In qua materia tibi panditur orthographia,
que cuncto clero veteri valet atque novello.

II. GENERAL PART

1. Of the alphabet

Sequitur suum intentum

Noscas litterulas viginti consociatas,
olim Latini quas invenere magistri,
que sunt a b c d, reliquas post ordinem iunge.
Carmentis notulas fertur reperisse Latinas,
Moyses Hebreas repperit, Cathmus quoque Grecas.

De *y* et z

Hinc binas fine debes Grecas sociare :
dicitur y prima, z dicitur esse secunda.
Pitagoras primam reperit, Cathmusque secundam.
Ex istis cunctos poteris conscribere libros
insuper et quidquid tua mens conscribere gliscit.

2. Of the vowels

De quinque vocalibus

Vocales quinque dicas vocesque dant hee,
que sunt a, e, i, petunt hiis o, u sociari.

Title : Tractatus orthographie magistri Hugonis de summa scribendi *K* ; Incipit secundus liber hic modi discendi *B*.
Cross headings appear only in *K*.
3. pandetur *K*. 8. Carmetus nostras fertur reperisse eamus *B*. 9. *om. B*.
9, 12. Cathimus *K*. 12. Pittagroras *K*. 15. hee littere *K*.

Littera sed reliqua quis sit consona dicta,
namque sonum iuncte vocalis continet in se.

De h que non est littera — 3. Of the letter aitch

Littera non est h, quamvis constet sibi forma,
dici vocalis nec consonaque specialis,
sed solum quandam tibi denotat asperitatem.
Dicas h talem qualem vespertilionem,
non animal nec avis vespertilio tibi quevis,
sed iungis hec volucris, h quam sit littera quevis.

De propriis nominibus litterarum — 4. Of the names of the letters

Nomina litterulis ut propria consociabis,
sic istis proprias scribendo iungito formas,
quas bene quod discas, hos versus scribere gliscas.

De pennis — 5. Of the quill

Scribere cum penna debes tu discere dextra,
hec quia scripturam formare solet meliorem.
Scribere cum pennis sed si vis scire sinistris,
scribere per tales ut consuevere scolares,
hiis pennis varias formando prestito formas,
utque manum tollis sic formam prestito pennis.
Penna pedes pariles quia non sociat quasi fortes,
quem cogunt totum loyci percurrere mundum.
Scripturamque stilo decoratam scribis acuto,
si tabule veram planate dant tibi ceram.

III. Special part

De decem litteris punctualibus — 1. Of the formation of letters

Associat trinum tibi primula littera tractum,
e, c, d tractum similant, o, g, q tibi primum;
hiis iungas s, t, ꝰ debes eis sociare,
tractibus in reliquis has denique dissociabis.
Transversum tractum d retro suscipit aptum;
infra g binum transversum dat tibi tractum;
infra q tractum longum sibi suscipit aptum.
Circulus ac plene dabit o, medius circulus e;
et t per modicum supra disiungito tractum.
Hic doctor penna monstrat sua singula dicta,
ut discens aptum videat discat quoque tractum.

21. notat *K*. 26. istas *B*. 28. debebis discere *B*. 34. faciet quasi sortes *K*. 42. transfer *K*; transsensum *B*. 43. transensum *B*. 45. semicirculus e *B*.

De f et ſ
f, ſ dant supra similem formam velud infra ;
f sed per medium distabit ab ſ tibi tractum.

De m, n, i, r, u
m, n, i baculos similant, r, u sibi cunctos ;
m, n sed sursum connectes, u que deorsum ;
m trinus baculus, n binus, sed i dabit unus.

De r
r format baculus unus puncto sociatus.

De b, h, k, l
Dant similem primum l, b, h, k sibi tractum,
sed separat tractus has triplex inde secutus.
Format b primusque sequens h tertius et k,
sicut b, h, k simul l longa vero supra.

De p, q, x, v, et z
Sic infra q, p longare queo simul apte,
formant p, q longos post conversim duo tractus.
s curvum tractum trinum sibi suscipit aptum,
sed t dat rectos et transversus tibi tractus.
x crux depressa dabit, y, v curva depressa ;
sed z transversum triplum vult iungere tractum.

De litteris coniunctim et simul — 2. Of ligatures
Nectimus f f duo, bb duo, cc duo, dd duo, ggque,
ee duo, pp duo, tt, sic rr, ſſ, oo duo necte ;
ll duo per modicum supra coniungito tractum ;
vv duo curvata contextim sint sociata.
b, h dant sursum, l, k longum sibi tractum ;
post f sed formam seu post ſ dant breviorem.

De forma scribendi
Maior sacrorum cum sit scriptura librorum,
missilis hiis longam dat semper cartula formam,
littera quecumque precedat sive sequatur.
Post c litterulas poteris contexere cunctas ;
post r, g, t nectatur littera queque ;
x quoque litterulas simul f nectit tibi plures.

Alia doctrina de forma scribendi
Post b, d, h, p quociens o subderis aut e,
si vis contexis, si non vis dissociabis.

49. finalem *B.* 61–2. *om. K.*

De t post c vel t

t post c vel t supra tractum petit apte.

De z curvo

z curvum post o, b, d, p, v sociato,
r puncto litterulis reliquis post associabis.
Has preter nulle sint litterule tibi nexe.
Sed sicut divisim scribende vel separatim,
cuncti scripturam valeant cognoscere puram.

3. Of ascenders and descenders

Scriptura supra simul infra sit tibi plana,
littera nisi longum natura det tibi tractum,
infra sicut p, supra velud f similesque.
Semper per tractum precellunt hee quia longum.

4. Of the spacing of letters

De quantitate spacii inter litteras

Infra litterulas spacium post noscere curas,
vult spacium medium iuxta baculi fore tractum.
Quando litterulas tu conscribis baculatas,
littera que tanta fiat distancia quanta,
sed spacium medium semper non concipis equum.
Quando litterulas tu conscribis non baculatas,
Heeque litterule spacium variant sociare.

5. Of abbreviations

De abbreviacione litterarum

Debes hinc varias breviandi discere formas,
sic : non, rum, pro, per, tur, cum, mus, de, sed, et, hic, etiam,
quot, quod, que, quantum, quis, quia, quemque, con, hiis simul addis,
quas in diversis poteris cognoscere libris.

IV. Conclusion

Presentes normas qui novit et bene formas,
hic bene scripturam poterit cognoscere puram.
Ergo clericulis sint hec recitanda novellis
inque scolis variis, cum sit doctrina salubris
et dulces flores, per quos prestantur honores.
Clara Rachelque pia patet hic latet hic quoque Lia.

79. c vel r *K*. 80. o, b, d, p, u *K*; o, b, d, p consociato *B*. 88. *om*. *K*. 93. concipit *K*. 95. hee quia *K*. 97. non *om*. *K*. 98. quomodo, quot, quod, que, quam, quis, quia, que, quem, con *K*.

Postscript : Explicit summa scribendi edita a magistro Hugone per me fratrem Sigismundum anno ab incarnacione Domini 1460 *K*.